

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

M. Vitruvii ... De architectura libri decem

**Vitruvius
Frontinus, Sextus Iulius**

Argentorati, 1543

Capvt. II

[urn:nbn:de:bsz:31-128539](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-128539)

multi scorpionis, seu anisocyclorum uersationes. Ergo & organa & ma-
 chinarum ratio ad usum sunt necessaria, sine quibus nulla res potest esse
 non impedita. Omnis autem machinatio est à rerum natura procreata,
 ac à præceptrice & magistra mundi uersatione instituta. Nãq; animad-
 uertamus primum, & aspiciamus continentem Solis, Lune, quinq; etiam
 stellarum naturã, quæ ni machinata uersarentur, non habuissimus in ter-
 ra lucem, nec fructuũ maturitates. Cum ergo maiores hæc ita esse animad-
 uertissent, è rerum natura sumpserunt exempla, & ea imitantes inducti
 rebus diuinis, commodas uitæ perfecerunt explanationes. Itaq; compara-
 uerunt ut essent expeditiora, alia machinis & earum uersationibus, non
 nulla organis. Et ita quæ animaduertierunt ad usum utilia esse, studijs, ar-
 tibus, institutis, gradatim augenda doctrinis curauerunt. Attendamus
 enim primum inuētum de necessitate, ut uestitus, quemadmodum telarum
 organicis administrationibus, connexus staminis ad subtegmen, non mo-
 do corpora tegendo tueantur, sed etiam ornatus adijciant honestatem.
 Cibi uero non habuissimus abundantiam, nisi iuga & aratra bobus iu-
 mentisq; omnibus essent inuenta. Sicularumq; & prelorum et uectium,
 si non fuisset torcularis præparatio, neq; olei nitorem, neq; uitium fructũ
 habere potuissimus ad iucunditatem. Portationesque eorum non essent,
 nisi plaustorum, aut sarracorum per terram, nauicularum per aquam
 inuenta essent machinationes. Trutinarum uero librarumq; ponderibus
 examinatio reperta, uindicat ab iniquitate iustis moribus uitam. Non mi-
 nusq; sunt innumerabiles moderationes machinationum, de quibus non
 necesse uidetur disputare, quoniam sunt ad manum quotidianæ, ut sunt
 rote, folles fabrorum, rhedæ, cista, torni, cæteraq; quæ cõmunes ad usum
 consuetudinibus habent opportunitates. Itaq; incipiemus de his quæ raro
 ueniunt ad manus, ut nota sint, explicare.

DE AEDIVM SACRARVM PVBLICARVM
 que operum machinationibus tractorijs.

CAPVT II.

P R I M V M Q V E instituemus de his, quæ ædibus sacris ad ope-
 rumq; publicorum perfectionem necessitate comparantur: quæ si
 FF 2 unt ita.

unt ita. Tigna tria ad onerum magnitudinem ratione expediuntur, & a capite à fibula coniuncta, & in imo diuarcata eriguntur funibus in capitibus collocatis, & ijs item circa dispositis erecta retinentur. Alligantur in summo trochlea, quam etiam nonnulli, rechamū dicūt. In trochleam induntur orbiculi duo, per axiculos uersationes habentes, per cuius orbiculum summum traicitur ductarius funis: deinde demittitur & traducitur circa orbiculi imū trochleæ inferioris, refertur autē ad orbiculū imum trochleæ superioris, & ita descendit ad inferiorē, & in foramine eius caput funis religatur. Altera pars funis refertur inter imas machinee partes. In quadris autem tignorū posterioribus quo loci sunt diuarcata, figuntur chelonā, in quæ conijciuntur fucularū capita, ut faciliter axes uersentur. Eæ fucule proxime capita habent foramina bina ita temperata, ut uectes in ea conuenire possint. Ad rechamum autem imum ferrei forfices religantur, quorum dentes in saxa forata accommodantur. Cum autem funis habet caput ad fuculam religatum, & uectes ducentes eam uersant, funis se inuoluendo circa fuculam extenditur, & ita subleuat onera ad altitudinem & operum collocationes.

DE DIVERSIS APPELLATIONIBVS MACHINARUM, & qua ratione erigantur.

CAP. III.

HÆC autem ratio machinationis, quod per tres orbiculos circumuoluitur, trispastos appellatur. Cum uero in ima trochlea duo orbiculi, in superiori tres uersantur, id pentaspaston dicitur. Sin autem maioribus oneribus erunt machinee comparandæ, amplioribus tignorū longitudinibus & crassitudinibus erit utendum: & eadem ratione in summo fibulationibus, in imo fucularum uersationibus expediendum. His explicatis antarj funes ante laxi collocentur, retinacula supra scapulas machinee longe disponantur: & si non erit ubi religentur, pali resupinati defodiuntur, & circumfistucatione solidentur, quo funes alligentur. Trochlea in summo capite machinee ruenti contineatur, & ex eo funes perducantur ad palum, & quæ est in palo trochlea illigata, circa eius orbiculum funis indatur, & refertur ad eam trochleā, quæ erit ad caput machinee religata.